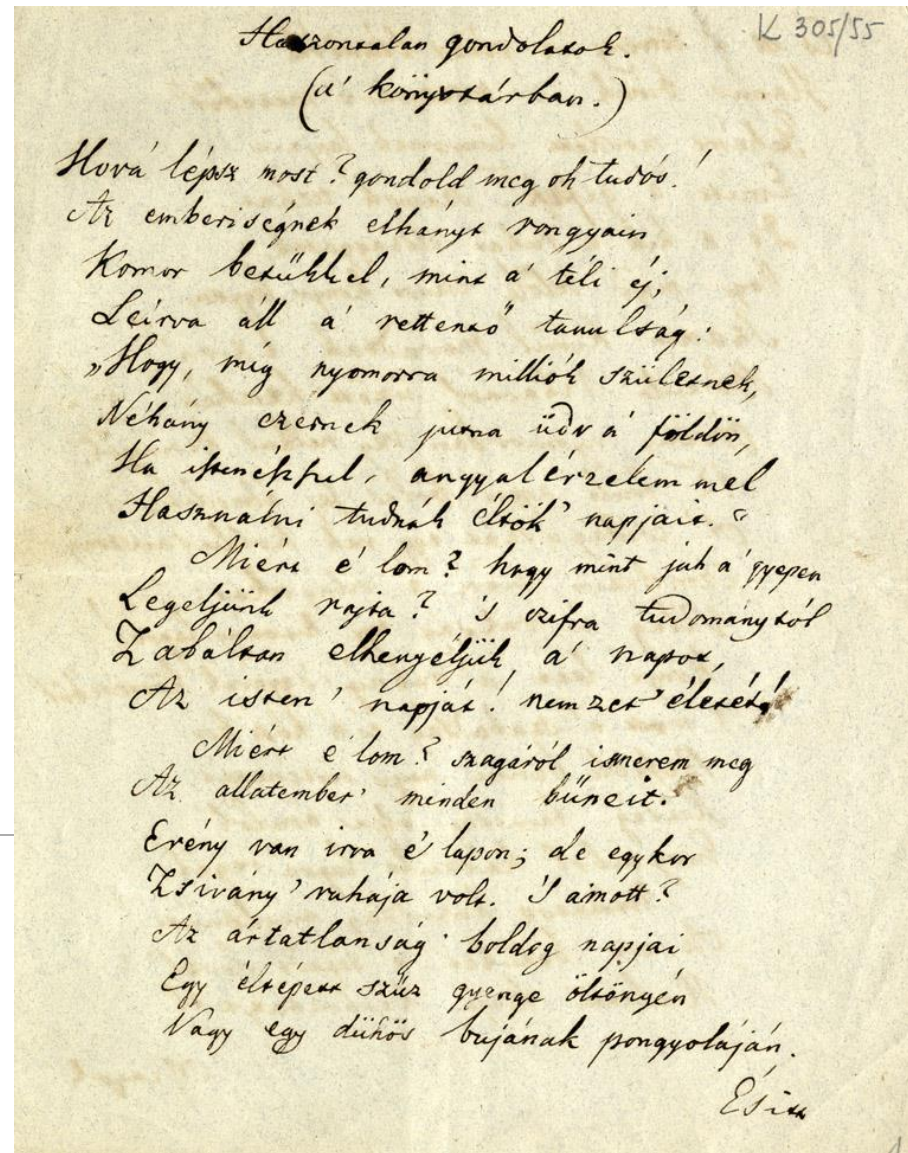

KÖNYVTÁRI INTÉZET

Empirikus kutatások a könyvtár hasznosságáról

TÓTH MÁTÉ (OSZK –
KÖNYVTÁRI INTÉZET)

Miért e lom?

Bevezetés

Az alábbi területek közül – ha egyet kellene választani – melyet jelölné meg, mint a könyvtár legfontosabb funkcióját?

1. Tanulás támogatás
2. Információközvetítés
3. Kultúráközvetítés
4. Rekreáció

Bevezetés

KÖNYVTÁRI INTÉZET

„Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetőek. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű.”

TUDDAD?

Minden nyilvános könyvtár helyben nyújtott alapszolgáltatásai ingyenesek!

Legyél te is könyvtártag!

KÖNYVTÁRI INTÉZET

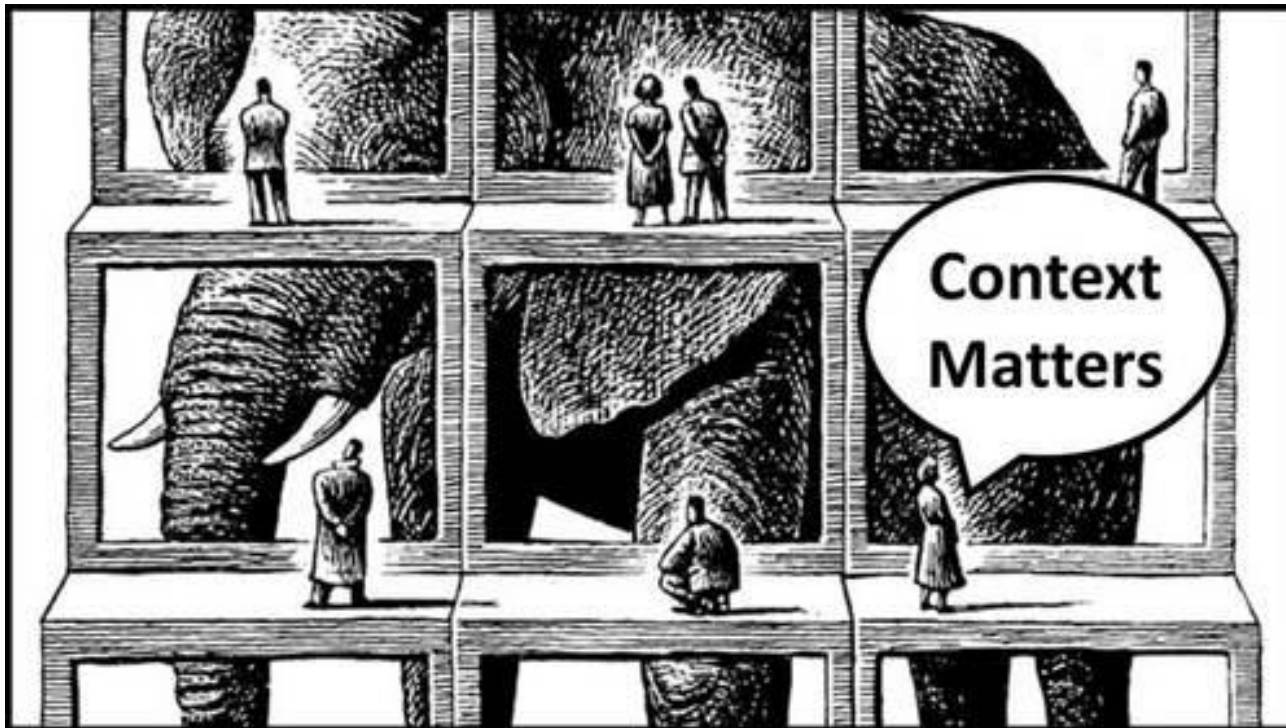
könyvtarak.hu

Forrás: 1997. évi CXL. törvény a múzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

A könyvtár hatásának mérése

Miért kell mérni a hatást?

KONTEXTUS

1. A kultúra biztosan támogatandó azért mert kultúra?
2. Piaci alapú szolgáltatások vs. Közszolgáltatások.
→ *Aki fizet, szeretné tudni, hogy mire megy a pénze!*

Mit mérünk?

KÖLTSÉG – HASZON ELEMZÉSEK

ÉRTÉKTEREMTÉS

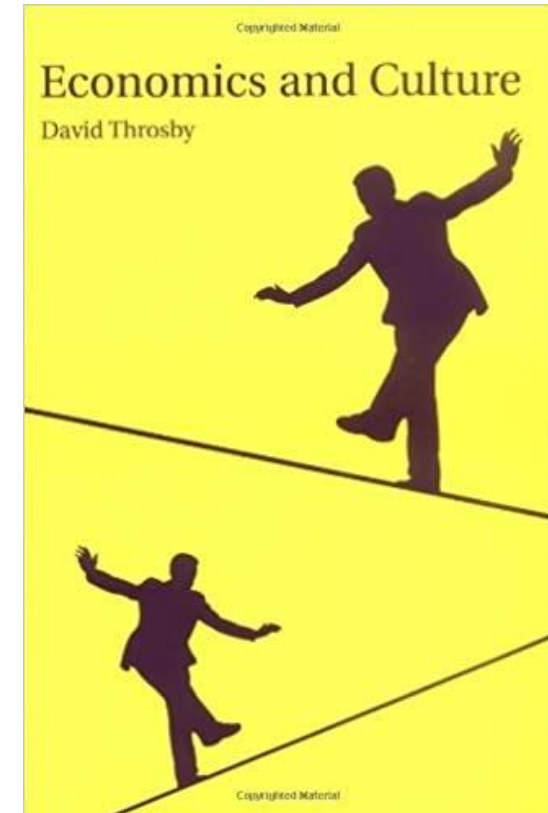

Költség – haszon elemzések

A kulturális javak gazdasági értéke

„A gazdasági érték – amely nem egyenlő a pénzügyi vagy a kereskedelmi értékkel, jóllehet ezt is kizárólagosan valamilyen megszámlálható jószággal, többnyire pénzben fejezik ki – a kulturális javak vagy szolgáltatások közvetlen használatából fakadó érték, továbbá olyan nem piaci értékek együttese, amelyeknek a növekedését ezek elősegítik.”

(David Throsby)

Módszerek

KÖNYVTÁRI INTÉZET

Revealed preferences (RP)

- Feltárt preferenciák egy valós piacon
- Valós adatok elemzése

Stated preferences (SP)

- Állítások a preferenciákról egy hipotetikus piacon.
- Pl. Mennyit adna egy adott termékért, szolgáltatásért adott feltételek fennállása esetén?

RP

VS.

SP

Konkrét példa

Svanhild Aabø: Are public libraries worth their price?

- ❑ Norvégiában 999 fős országos reprezentatív mintán végzett felmérés alapján.
- ❑ Maximum Willingness to Pay (WTP) – 400 NOK/háztartás
- ❑ Minimum Willingness to Accept (WTA) – 2000 NOK/háztartás

Összességében négyszeres hasznosulással kalkuláltak.

Puha tényezők vizsgálata – a könyvtár hatása az életminőségre

Hogyan mérjük?

Megközelítések

1. A használók saját tapasztalatainak a feltárása. A személyes életében milyen hatással volt a könyvtár.
2. A használó nyilatkozzon általános állításokról, hogy mennyiben ért egyet azokkal.

Könyvtárak hatása az életminőségre

Elbert, Monika – Fuegi, David – Lipeikaite, Ugne (2012) Perceptions of public libraries in Africa. Ariadne. Web magazine for Information Professionals. 68. sz. <http://www.ariadne.ac.uk/issue68/elbert-et-al>

- 2010 decemberétől 2011 júliusáig
- hat országot érintett: Etiópia, Ghána, Kenya, Tanzánia, Uganda és Zimbabwe.
- A könyvtár fontos szerepet játszik a települési közösségek életében.
- Több területet is sikerült azonosítani, amelyeken egyértelmű a könyvtárak életminőségre gyakorolt pozitív hatása.

1. *oktatás, tanulás (gyerekek tanulása, írástanulás);*
2. *gazdasági fejlődés (a termelékenység növelése, költségmegtakarítás, új ötletekhez való hozzáférés);*
3. *egészség (egészségügyi információhoz való hozzáférés, a könyvtár mint egészséggel kapcsolatos rendezvények helyszíne);*
4. *kommunikáció (új – gyakran online – kapcsolatok létesítése; távol élő barátok, családtagokkal való kapcsolattartás);*
5. *kultúra (helyi vonatkozású tartalmak gyűjtése és szolgáltatása; tartalmakhoz való hozzáférés biztosítása);*
6. *társadalmi befogadás és a közösség erősítése (találkozóhelyek biztosítása, hátrányos helyzetű rétegek igényeinek kiszolgálása);*
7. *aktív állampolgárság, demokrácia, e-kormányzat (kormányzati információkhoz való hozzáférés, tér a vitákhoz, a gondolatok és vélemények cseréjéhez);*
8. *mezőgazdaság (információ az időjárásról, árakról, illetve az egyes termények veteményezéséről és gondozásáról);*
9. *információs társadalom, digitális megosztottság csökkentése (technológiai készségek, információs technológiákhoz való hozzáférés).*

Puha tényezők vizsgálata

KÖNYVTÁRI INTÉZET

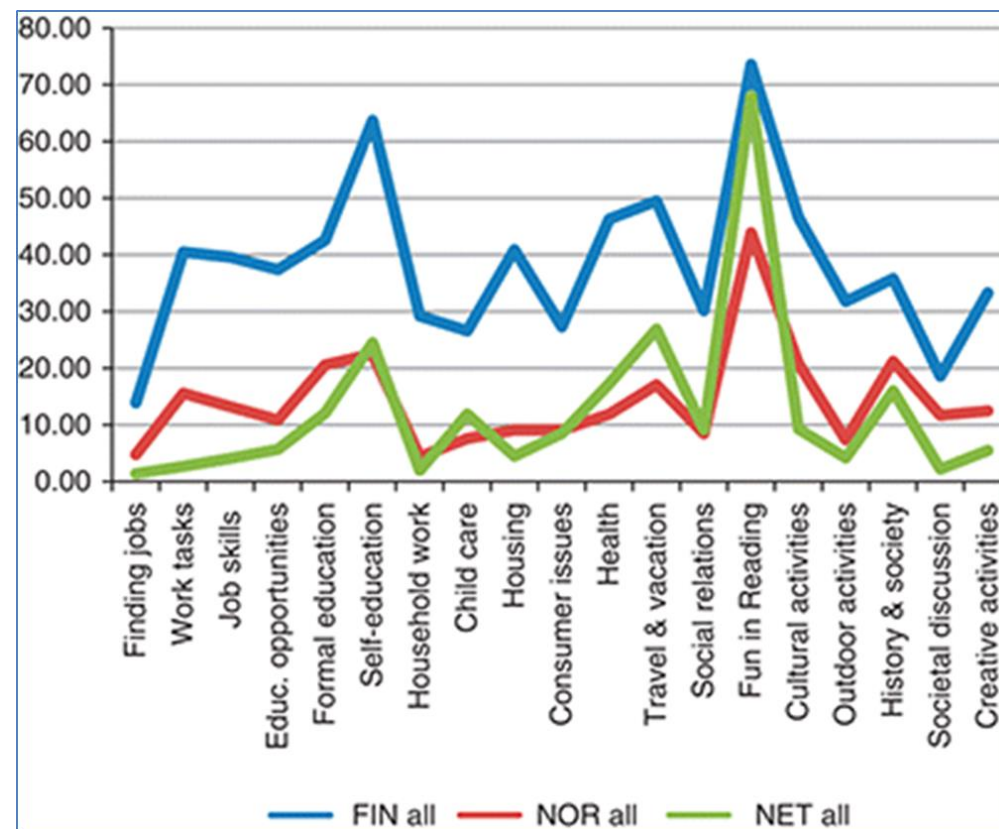
Vakkari, Pertti - Aabø, Svanhild - Audunson, Ragnar - Huysmans, Frank - Oomes, Marjolein (2014) Perceived outcomes of public libraries in Finland, Norway and the Netherlands = Journal of Documentation, 70. évf., 5. sz. 927 – 944. p.

„Milyen gyakran hasznosítja Ön a közkönyvtári szolgáltatásokat (beleértve az elektronikus szolgáltatásokat is) a következő területeken?” (Soha – néha – ritkán – gyakran) – 2014

1. Munka és üzlet (pl. munkahelykeresés, munkahelyi feladatok megoldása);
2. Tanulás (Pl. önképzés, formális képzésben kapott feladatok teljesítése);
3. Háztartás, életvezetés (Pl. gyermekfelügyelés, egészségmegőrzés, házimunka, utazás);
4. Kulturális tevékenységek (Pl. kulturális tevékenységek: színház-, mozi-, koncertlátogatás; szépirodalom olvasás, kreatív tevékenységek: éneklés, kézimunka, hangszeren való játék).

Eredmények

1. Olvasás általi szórakozás (finnek 74%, a norvégok 45%, a hollandok 70%-a legalább néha profitál ilyen értelemben a könyvtári szolgáltatásokból)
2. Második legnépszerűbb válasz az önképzés volt (finnek 64%, norvégok 22%, hollandok 25%),
3. Utazás, szabadidő (finnek 50%, norvégok 18%, hollandok 28%)

ALM;PUB

**Archives, Libraries,
Museums and the
public sphere**

- Hat együttműködő országban lakossági felmérés több mint 6000 fő részvételével (Dánia, Magyarország, Németország, Norvégia, Svájc, Svédország)
- Melyek azok a legfontosabb okok, amelyek miatt érdemes fenntartani a közkönyvtári szolgáltatásokat?

1. *Kulturális örökség megismertetése*
2. *Tanulás támogatása*
3. *Egyenlő hozzáférés a tudás és a kultúra javaihoz*
4. *Magas minőségű kortárs irodalom bemutatása*
5. *Az aktív állampolgársághoz szükséges információk szolgáltatása*
6. *Digitális egyenlőség biztosítása*
7. *Integráció segítése*
8. *Segíteni az embereket a szabadidő tartalmas eltöltésében*
9. *Ellátni az embereket a mindennapi boldoguláshoz szükséges információval*
10. *Kreativitás és innováció elősegítése*
11. *Fontos közösségi találkozóhely*
12. *Tér a nyilvános vitákhoz*

ALMPUB projekt

Közvetlen hatások mellett a „mellékhatások” (side effects) fontossága

- Növekvő társadalmi tőke
- Lokális identitás erősödése
- Állampolgári kompetenciák fejlődése
- Digitális írástudás fejlődése, fejlesztése
- Helyi viták, társadalmi párbeszéd elősegítése
- Stb.

Magyarországi kutatások

Hazai országos reprezentatív kutatások

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár „Az én
könyvtáram” projektje

2017 és 2019 őszén országos reprezentatív
mérések a könyvtárhasználatról, amelyben
néhány kérdéssel a könyvtárak hasznosulását is
mértük.

Nemzetközi példák alapján megfogalmazott
kérdés.

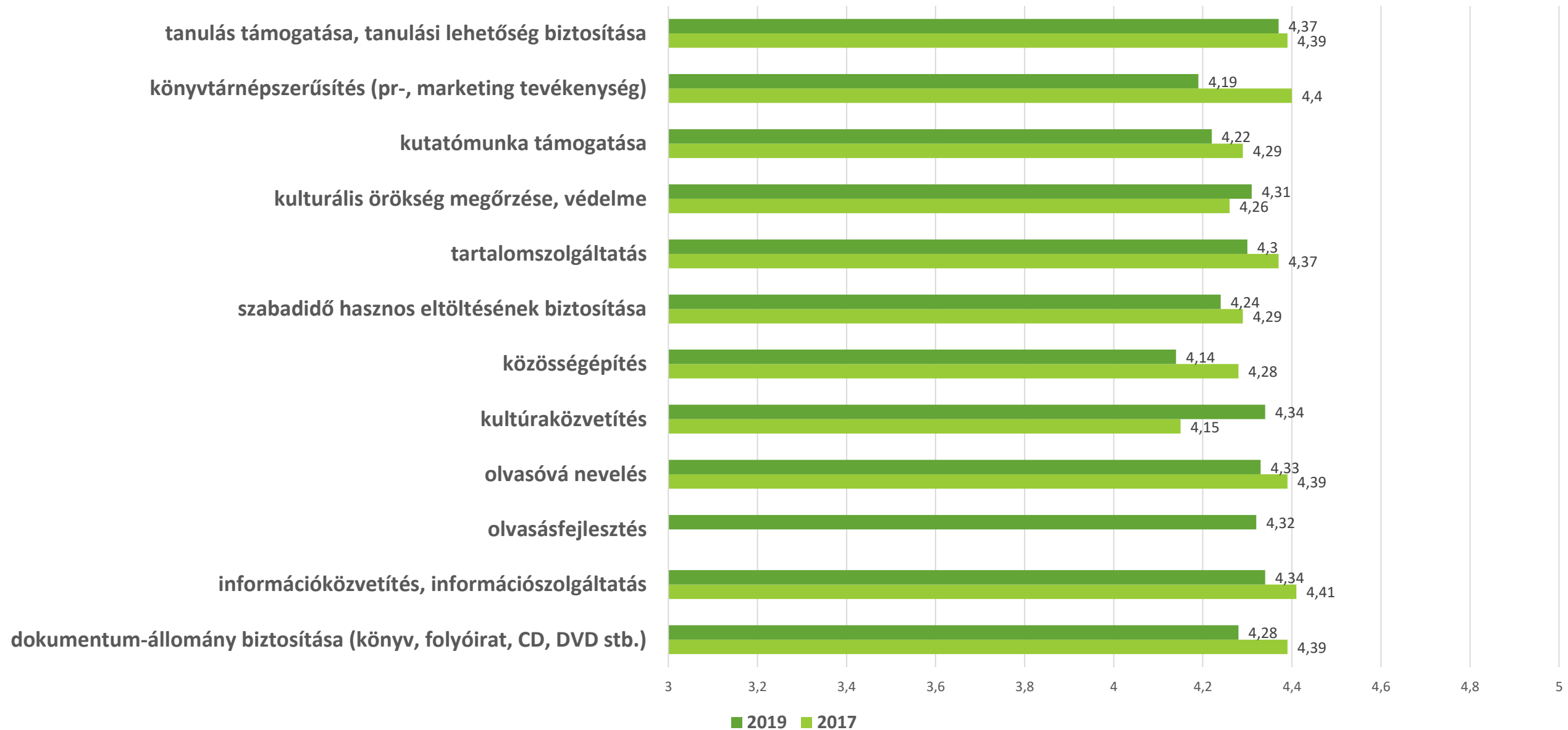
Kétféle megközelítés:

1. A könyvtárak feladatai
2. Az egyén életében megtapasztalat hasznosulások

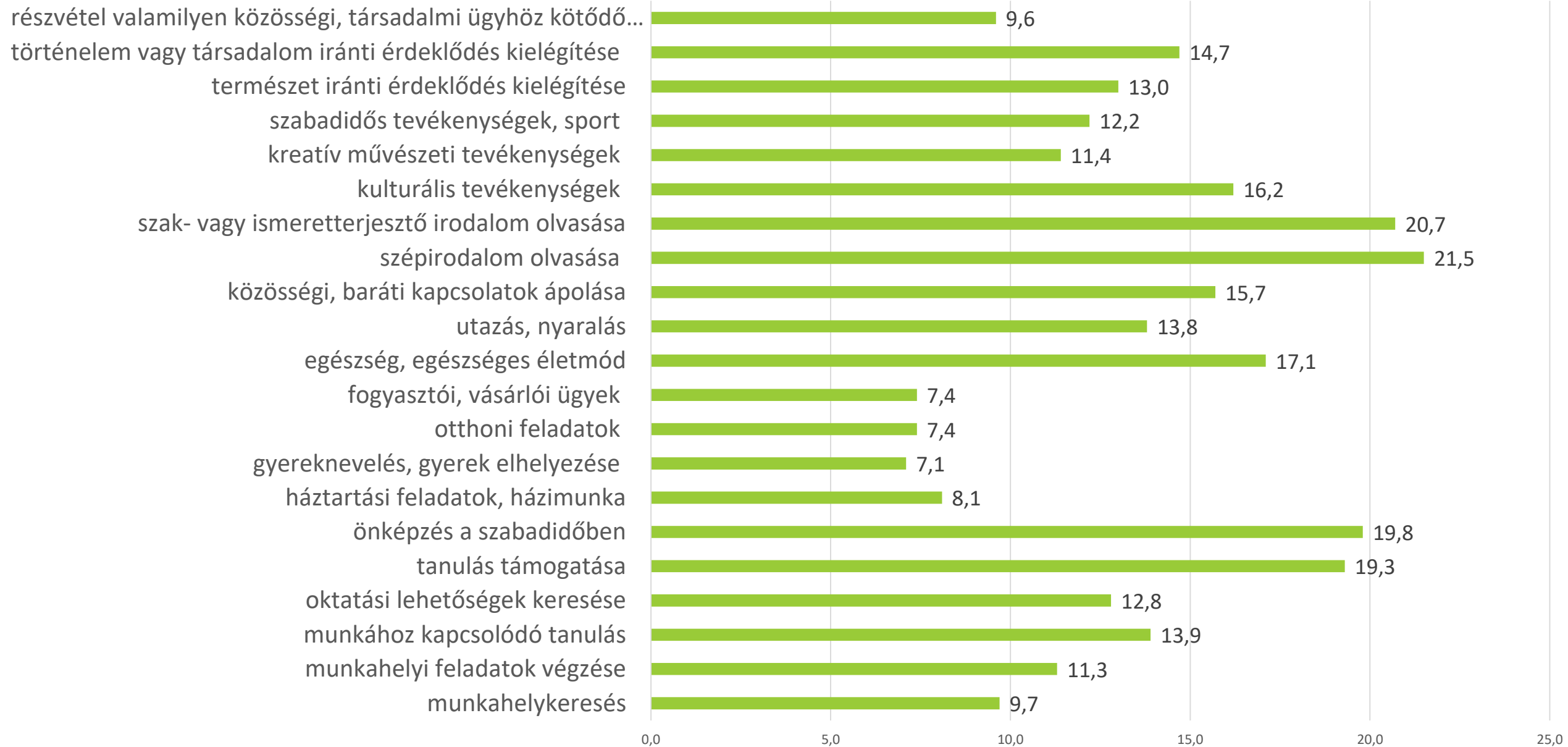

AZ ÉN
KÖNYVTÁRAM

A könyvtár feladata

A könyvtárak hasznosulása az élet egyes területein (%)

Összegzés

Összegzés

Általános tanulságok:

- A törvényhozók a könyvtárat az információs szolgáltatások kereteiben értelmezik, pedig több annál!

Hatások

- A tradicionális könyvtári szerepek dominálnak az emberek gondolkodásában.
- A legváltozatosabb területeken hasznosul az intézményrendszer.
- A mellékhatások fontossága

Hasznosulás?

- A könyvtár megéri-e a pénzét?
- Igen, de a szubjektív elemek nem zárhatók ki a mérések folyamán.

Köszönöm a figyelmet!

TÓTH MÁTÉ (OSZK –
KÖNYVTÁRI INTÉZET)

KÖNYVTÁRI INTÉZET